

Sakon täytäntöönpanosta annetun lain uudistamistyöryhmän 24. kokous

Aika 6.9.2023 klo 9.30–11.30

Paikka Teams

Osallistujat Juho Martikainen, Maiju Kolehmainen, Riitta Haapasaari, Riitta Marttila, Konsta Arvelin, Inka Grönqvist, Jaakko Haaparanta, Sakari Haataja, Emma Kauranta, Petri Kivelä, Rauno Nissilä, Mari Palmqvist, Tero Pitkänen, Marjo Salminen, Antti Sundberg, Sami Tolsa

1 Tietojärjestelmähankkeen tilanne

Käytiin läpi tietojärjestelmähankkeen tilanne. Kesäkuussa päättyneellä tarjouspyyntökierroksella ei saatu hyväksyttävissä olevia tarjouksia. Tästä johtuen tarjouspyyntömateriaalia tarkastellaan uudelleen. Tavoite on, että syksyllä saataisiin uudet tarjoukset siten, että projekti käynnistettäisiin alkuvuodesta 2024. Hankkeen valmistumisen viivästyminen voi mahdollisesti merkitä muutoksia lainsäädäntöhankkeen aikatauluihin. Asiaa arvioidaan syksyn aikana tietojärjestelmähankkeen etenemisen mukaan.

2 Rikosvahinkokorvausten takautuminen ja takaisinperintä

Keskusteltiin Oikeusrekisterikeskukselle säädettävästä toimivallasta keskeyttää/luopua valtion takautumisoikeutta koskevan saamisen perinnästä. Arvioitiin vaihtoehtoa säätää ORK:lle harkintavalta perintätoimien keskeyttämiseen sillä perusteella, ettei perintä johtaisi tulokseen. Vastaava toimivalta on säädetty Tullille tullilain 79 §:ssä. Seurauksena kuitenkin voisi olla, että ORK ensin lähettäisi vahingonaiheuttajalle maksuvaatimuksen, jossa se vaatisi häneltä valtion vahingonkärsijälle suorittamaa korvausta takaisin,

mutta mahdollisesti hyvin pian sen jälkeen keskeyttäisikin perintätoimet. Tämä johtuu siitä, että vahingonaiheuttajaa lähestytään nykymenettelyssä ensimmäistä kertaa ORK:n lähettäessä hänelle maksuvaatimuksen. Tällaista järjestelyä ei pidetty kannatettavana. Toisaalta vahingonaiheuttajalle on joka tapauksessa jatkossakin tavalla tai toisella ilmoitettava vireillä olevasta rikosvahinkoasiasta. Keskusteltiin, voisiko esimerkiksi Valtiokonttori tehdä ilmoituksen jo ennen ORK:n maksuvaatimusvaihetta. Tämä kuitenkin voisi lisätä Valtiokonttorille tehtäviä asiakasyhteydenottoja ongelmallisella tavalla, sillä Valtiokonttorin ei olisi mahdollista luovuttaa salassa pidettävää tietoa maksetuista korvauksista. Korvauksia saatetaan myös maksaa eriaikaisesti, koska erilaiset vahingot ilmenevät eri aikoihin, mikä mutkistaisi vahingonaiheuttajalle tehtävän ilmoituksen ajoittamista ja siten mahdollisesti pitkittäisi prosessin kokonaiskestoa. Myös ORK:n näkökulmasta perintätöiden keskeyttäminen voisi olla toimenpiteenä pulmallinen, kun asiat jäisivät vireille järjestelmiin.

Edellä selostetun perusteella päädyttiin vaihtoehtoon, jossa rikosvahinkolaikiin säädettäisiin erityissäännös, jonka nojalla ORK voisi luopua valtion takautumisoikeutta koskevasta perinnästä, jos kokonaisarvioinnin perusteella ORK harkitsisi, ettei perintä onnistuisi ja siten johtaisi tulokseen. Säännöksessä voitaisiin luetella perusteita, jotka voitaisiin ainakin ottaa arvioinnissa huomioon, kuten vahingonaiheuttajan ikä, terveydentila, muut henkilökohtaiset olosuhteet, toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset suhteessa saatavilla olevaan hyötyyn tai muu vastaava syy. Perinnästä luopumisesta tehtäisiin päätös. Todettiin, ettei säännös olisi ristiriidassa vahingonkorvauslain yleisten oppien kanssa. Jos korvausasia etenisi oikeudenkäyntiin, soveltaisi tuomioistuin vahingonkorvauslain säännöksiä ja lähtökohtaisestikin ottaisi esimerkiksi vahingonaiheuttajan henkilökohtaiset olosuhteet huomioon arvioidessaan korvausvastuuta ja korvauksen määrää. Sovittiin, että valmistelua jatketaan tältä pohjalta ja pykäläluonnoksen käsittelyä jatketaan seuraavassa työryhmäkokouksessa.

Toisena kokonaisuutena keskusteltiin rikosvahinkokorvauksen takaisinperinnästä (rikosvahinkolain 42 ja 43 §). Todettiin, että voisi olla syytä siirtää kaikki takaisinperintäasiat ORK:lle. Jos perintävaiheessa kävisi ilmi aiheet-

tomasti maksettuja korvauksia, käynnistettäisiin nykyiseen tapaan takaisinperintä. ORK kuulisi toimivaltaisena viranomaisena asianosaisia ja tekisi hallintopäätöksen.

Keskeisin kysymys asiassa on viranomaisten välinen tehtävänjako ja se, millä taholla on velvollisuus selvittää rikoksen uhrille mahdolliset jo maksetut korvaukset ja missä vaiheessa prosessia tämä tapahtuu. Tuotiin esiin, että nykymallissa Valtiokonttori pyytää rikosvahinkokorvausten hakuvaiheessa vahingonkärsijää ilmoittamaan jo saadut korvaukset ja kertoo, että muutoin voidaan käynnistää takaisinperintä. Muilta osin ORK on selvittänyt takaisinperintävaiheessa mahdolliset aiheettomasti maksetut korvaukset yleensä silloin, kun vahingonaiheuttaja on tehnyt asiasta väitteen. Selvitystyö ja kokonaiskuvan saaminen tilanteesta on työlästä.

Keskusteltiin mahdollisuudesta tarkistaa hakijalle jo maksettuja korvauksia aikaisemmassa vaiheessa menettelyä. Tämä edellyttäisi muun muassa riittävää tiedonsaantioikeutta sekä toimivia yhteyksiä muiden viranomaisten ja sidosryhmien järjestelmiin. Sovittiin, että käsitellään seuraavassa työryhmäkokouksessa pykäläluonnosta, jonka mukaan kaikki takaisinperintätilanteet kuuluisivat ORK:n toimivaltaan. Tiedonsaantioikeutta ja selvittämisvelvollisuutta koskevaa keskustelua jatketaan.

3 Menettämisseuraamus

Käytiin läpi melko valmiit pykälät menettämisseuraamusten täytäntöönpanosta.

Todettiin, että erävalvojalla ei ole roolia täytäntöönpanossa. Sovittiin, että arvioidaan vielä, voisiko ulosottokaareen viitata soveltuvin osin ja pitäisikö käyttää käsitettä ulosottoviranomainen. Sovittiin, että viittaussäännökset tullilakiin katsotaan vielä yhdessä Tullin kanssa huolellisesti läpi. Olen-
naista on se, että tullausta koskevat säännökset tullilaista tulevat sovellettaviksi.

Sovittiin, että myös verkkoviestin hävittämisestä on tehtävä arviointi, jos hävittäminen tehdään ennen tuomion lainvoimaisuutta.

Todettiin, että täytäntöönpanotoimia koskeva muotoilu ”on myytävä” on liian ehdoton. Sovittiin, että lisätään säännökseen tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Sovittiin, että mahdollisuus ottaa esine valtion käyttöön voisi tapahtua myös muusta erityisestä syystä, jos se joissain poikkeustilanteissa olisi perusteltua. Sovittiin, että selvitetään vielä, lisätäänkö säännökseen velvollisuus hävittää esine, jos sen myyminen on kielletty.

Todettiin, että esineen noutamiseen ja etsintään ei tarvitse liittää uhkasakkomahdollisuutta. Todettiin, että noutotilanteissa, voitaisiin soveltaa kunkin viranomaisen yleisiä voimankäytösäännöksiä. Arvioidaan vielä, pitäisikö niihin viitata.

Säilytyskulujen vähentämisessä myyntituloksesta keskusteltiin siitä, pitääkö laissa säätää ajankohdasta, josta alkaen säilytyskulut saa vähentää. Sovittiin, että arvioidaan vielä säätämistarvetta.

Ulosottokaaren muutostarpeista ei ehditty keskustella. Palataan niihin seuraavassa kokouksessa.